

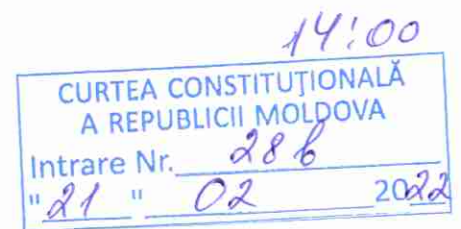
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

pentru interpretarea articolului 122 din Constituția Republicii Moldova

I – AUTORUL SESIZĂRII

BOLEA Vasile,
Deputați în Parlamentul Republicii Moldova
Parlamentul Republicii Moldova
Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt 105,
Chișinău 2073

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are drept obiect interpretarea prevederilor articolului 122 din Constituția Republicii Moldova în partea ce privește durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii prin prisma chestiunii dacă:

„În baza prevederilor unei legi organice poate fi prorogat de drept mandatul de 4 ani a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii?”

III – EXPUNEREA CONSIDERENTELOR DE FAPT

La 30 noiembrie 2021, Consiliul Superior al Magistraturii a adoptat Hotărârea nr.318/31 prin care a constatat că **mandatul actualilor membri ai CSM expiră consecutiv, începând cu 02 decembrie 2021 până la 01 august 2022** în contextul următoarelor circumstanțe:

În cadrul Adunării Generale a Judecătorilor din 20 octombrie 2017 judecătorii Petru Moraru, Victor Micu, Nina Cernat, Alexandru Gheorghieș, Anatolie Galben și Dorel Musteață au fost aleși membri ai Consiliului Superior al Magistraturii pentru un mandat de 4 ani.

În temeiul Hotărârii Adunării Generale a Judecătorilor nr. 5 din 20 octombrie 2017, prin Hotărârea nr. 765/34 din 28 noiembrie 2017, modificată prin Hotărârea CSM nr. 380/19 din 31 iulie 2018, Plenul Consiliului a dispus detașarea membrilor CSM din partea judecătorilor, după cum urmează:

Petru Moraru, judecător la Curtea Supremă de Justiție - detașat pentru exercitarea mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, începând cu 01 decembrie 2017, până la 01 decembrie 2021, inclusiv;

Victor Micu, judecător la Curtea Supremă de Justiție - detașat pentru exercitarea mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, începând cu 19 ianuarie 2018, până la 19 ianuarie 2022, inclusiv;

Nina Cernat, judecător la Curtea de Apel Chișinău - detașată pentru exercitarea mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, începând cu 01 decembrie 2017, până la 01 decembrie 2021, inclusiv;

Alexandru Gheorghieș, judecător la Curtea de Apel Bălți - detașat pentru exercitarea mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, începând cu 16 martie 2018, până la 16 martie 2022, inclusiv;

Anatolie Galben, judecător la Judecătoria Chișinău - detașat pentru exercitarea mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, începând cu 19 ianuarie 2018, până la 19 ianuarie 2022, inclusiv;

Dorel Musteață, judecător la Judecătoria Chișinău - detașat pentru exercitarea

mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, începând cu 01 august 2018, până la 01 august 2022, inclusiv.

La 16 octombrie 2018, în baza cererii depuse, prin Hotărârea nr. 450/21 Plenul CSM a dispus încetarea mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii al judecătorului Alexandru Gheorghieș, începând cu 17 octombrie 2018.

Prin Hotărârea CSM nr. 490/23 din 06 noiembrie 2018 judecătorul Luiza Gafton de la Curtea Supremă – aleasă membru supleant al Consiliului Superior al Magistraturii în cadrul Adunării Generale a Judecătorilor din 20 octombrie 2017, a fost detașată în calitate de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, începând cu 06 noiembrie 2018 până la 16 martie 2022 inclusiv.

Totodată, în Hotărârea adoptată Consiliul menționează printre altele că:

Mandatele membrilor CSM, Petru Moraru și Nina Cernat expiră la 01 decembrie 2021, Victor Micu la 19 ianuarie 2022, Luiza Gafton la 16 martie 2022, Dorel Musteață la 01 august 2022.

În conformitate cu prevederile art. 1 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, este garantul independenței autorității judecătorești, exercitând autoadministrarea judecătorească.

Funcția de membru al CSM este una de rang înalt în cadrul autorităților statului, rolul său fundamental derivând din Constituție.

Procedura de alegere a membrilor CSM de către Adunarea Generală a Judecătorilor, determină posibilitatea extinderii mandatului și după ce intervine vacanța funcției, până la înlocuirea lor, pentru a nu fi create impedimente în procesul funcționării eficiente a acestei autorități, având în vedere că rolul Consiliului Superior al Magistraturii este unul esențial și definitoriu pentru asigurarea eficientă a separației și echilibrului puterilor într-un stat democratic și reprezintă pilonul activității întregului sistem judecătoresc, garantând buna desfășurare a activității justiției.

Astfel, pentru asigurarea unui echilibru instituțional, Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să activeze în componență deplină până la ocuparea funcției de către succesorul de competență, pentru a nu admite disfuncționalități în exercitarea atribuțiilor stabilite prin Constituție.

În acest sens, Consiliul reține și prevederile art. 7 alin. (3) din Legea nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, potrivit cărora, în cazul în care termenul regulamentar de exercitare a mandatului expiră sau a expirat, iar succesorul de competență nu intră în exercitarea mandatului, demnitarul continuă să-și exercite mandatul până la ocuparea funcției de către succesorul de competență. Potrivit anexei la Lege, funcțiile de președinte și membru al Consiliului Superior al Magistraturii cu activitatea de bază în Consiliu sunt funcții de demnitate publică.

Literalmente, plenul Consiliului Superior al Magistraturii a hotărât că: **Se stabilește existența circumstanțelor privind punerea în aplicare a alin. (3) al art. 7 din Legea nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică în raport cu mandatul membrilor CSM.**

Complementar, la 17 februarie 2002, Parlamentul a adoptat în lectură finală Legea nr. 26 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, care în art.15 alin.(12) și (13) prevede:

„(12) Prin derogare de la prevederile art. 9 alin. (1) din Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și prevederile art. 73 alin. (1) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură, **mandatele membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și ai Consiliului Superior al Procurorilor, cu excepția mandatelor membrilor de drept, se prelungesc, prin extindere, până la ocuparea funcției de către succesorii de competență.**

(13) Pentru perioada de timp de până la data întrunirii legale a noii componente a Consiliului Superior al Magistraturii și a Consiliului Superior al Procurorilor, pentru a nu admite disfuncționalități în exercitarea de către consiliile menționate a atribuțiilor stabilite prin Constituția Republicii Moldova, **hotărârile acestor consilii vor fi adoptate în conformitate cu dispozițiile Codului administrativ ce reglementează emiterea actelor administrative.”**

Cu titlu de concluzie, prin respectiva Hotărâre, Consiliul Superior al Magistraturii și-a extins mandatului *ex officio*, iar pentru conferirea unui caracter aparent legal pentru decizia respectivă, legiuitorul a adoptat Legea nr.26/2022.

IV – EXPUNEREA ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL SESIZĂRII

Ponind de la misiunea Consiliului Superior al Magistraturii, cea de garant al independenței judecătorești, precum și vastele competențe precum cariera judecătorilor, evaluarea, formarea magistraților, logistica instanțelor judecătorești toate menite să asigure buna funcționare a sistemului judiciar. Pentru asigurarea funcționării căror, legiuitorul constituant a stabilit în art.122 al Constituției faptul că:

„Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din judecători și profesori titulari aleși **pentru o durată de 4 ani.”**

În urma realizării principiilor reformei judiciare și de drept în Republica Moldova, în Constituție a fost legiferată pentru prima dată constituirea unei autorități distincte – Consiliul Superior al Magistraturii, care are obligația constituțională de a asigura organizarea și formarea corpului judecătoresc, precum și menținerea unui climat de disciplină adecvat în cadrul instanțelor judecătorești.

Carta europeană privind statutul judecătorilor stipulează că, în privința oricărei decizii ce poate afecta selecția, alegerea, numirea, desfășurarea carierei sau încetării mandatului unui judecător, statutul prevede intervenția unei instanțe independente de puterea executivă și puterea legislativă, care să cuprindă cel puțin o jumătate dintre judecătorii aleși de către egalii lor, în concordanță cu modalități care să garanteze reprezentarea cea mai largă a acestora (p. 1.3). Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) menționează că în ultimii ani s-a recunoscut într-o oarecare măsură nevoia pentru asigurarea crescândă a independenței și imparțialității judiciare; au fost înființate organisme independente pentru a proteja sistemul judecătoresc de amestecuri partizane (Avizul nr. 3, art. 15).

În acest sens, *cu privire la procedura legală*. Dezvoltând norma constituțională, legiuitorul a adoptat Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr.947-XIII din 19 iulie 1996, prin care a stabilit:

[...]Trei membri ai Consiliului Superior al Magistraturii din rândul profesorilor de drept titulari sunt numiți prin hotărârea Parlamentului, în baza propunerilor Comisiei juridice numiri și imunități. În acest sens Comisia juridică, numiri și imunități **organizează un concurs public până la expirarea mandatului membrilor numiți.** Concursul public include cel puțin examinarea dosarelor și audierea candidaților. Comisia

juridică, numiri și imunități întocmește avize argumentate pentru fiecare candidat selectat și propune Parlamentului numirea acestora.

[...]Consiliul Superior al Magistraturii anunță data desfășurării ședinței Adunării Generale a Judecătorilor, la care urmează să fie aleși membrii acestuia, cu cel puțin două luni până la data ședinței. Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii depun dosarele de participare în adresa Consiliului Superior al Magistraturii cu cel puțin 30 de zile până la data desfășurării ședinței Adunării Generale a Judecătorilor. Lista candidaților și dosarele de participare depuse se publică pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Magistraturii în următoarea zi lucrătoare după expirarea termenului-limită pentru depunerea dosarelor.

În acest sens observăm că prevederile constituționale statuate în articolul 122 al Legii Supreme reprezintă dispoziții imperative și nu suportă interpretări variabile dependente de situații circumstanțiale.

Anume în acest sens, legiuitorul a dezvoltat norma la art.3 alin. (5) din Legea nr.947/1996, instituind un mecanism „preventiv” de alegere a noilor membri CSM, „până la expirarea mandatului membrilor numiți”.

Or, importanța asigurării caracterului perpetuu al funcției de membru al CSM și excluderea unui mandat „interimar” rezultă din caracterul autorității de nivel constituțional al CSM-ului.

Curtea Constituțională, în Hotărârea nr.18 din 4 octombrie 2011, a subliniat că: „legiuitorul constituant a legiferat expres în Constituție că durata mandatului Parlamentului este de 4 ani și că acesta se prelungește până la întrunirea legală a noii componente (articolul 63); că mandatul Președintelui Republicii Moldova durează 4 ani și se exercită până la depunerea jurământului de către Președintele nou ales (articolul 80); că Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor pentru un nou Parlament, îndeplinind numai funcțiile de administrare a treburilor publice până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern (articolul 103). Astfel, Constituția stipulează expres prelungirea de drept a mandatelor Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului, acest mecanism fiind destinat asigurării continuității exercitării puterii în stat și evitării vidului de putere.”

Observăm că, Legea Supremă nu prevede o normă similară de prelungire de drept a mandatului de 4 ani, prevăzut de articolul 122 din Constituție, în cazul membrilor CSM-ului.

Referindu-ne la *analogia legii*, menționăm că pentru membrii Consiliului Superior al Procurorilor, Legea nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la procuratură, prevede la art.73 alin. (2) „Membrii aleși ai Consiliului Superior al Procurorilor își exercită mandatul până la alegerea noilor membri.”. Prevederi similare nu sunt reglementare pentru CSM.

În acest sens, aducem în lumina *analogia dreptului*, prin prisma jurisprudenței Curții Constituționale a României, care fiind chemată să examineze constituționalitatea unor spețe prin esența lor juridică, similare, a statuat următoarele:

Dat fiind că membri CSM și-au prologat mandatul prin intermediul unor prevederi ale legii organice, menționăm că, în Decizia nr.375/2005¹, într-un caz analogic (de reducere a mandatului), Curtea Constituțională a României a stabilit:

[...] Dispozițiile Constituției sunt imperative și, potrivit principiilor statului de drept, sunt obligatorii erga omnes, inclusiv pentru Parlament ca autoritate legiuitoare. Așa

¹ https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2020/10/D375_05.pdf

dar, Parlamentul nu poate, fără încălcarea Constituției, să micșoreze durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, nici printr-o dispoziție explicită și nici - așa cum este cazul textului cuprins în alin.(1) al art.II din Legea criticată, - printr-o dispoziție a cărei aplicare produce un asemenea efect.

Astfel, cu referire la decizia adoptată de către CSM privind prolongarea mandatului, menționăm că în virtutea calității sale de garant al independenței justiției, Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să se supună exigențelor constituționale în ceea ce privește actele sale decizionale, asupra cărora pot plana suspiciuni în condițiile în care acestea nu conțin argumentele pe care se fundamentează hotărârea adoptată.

Cu referire la *circumstanțele faptice și contextul politic*, relevant speței este circumstanța potrivit căreia un CSM disfuncțional, cu un mandat prolongat în mod neconstituțional și incert juridic atrage după sine imposibilitatea executării cadrului normativ. Or, potrivit Legii nr.514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, reglementează rolul nodal al CSM-ului în majoritatea procedurilor-cheie ale organizării judecătorești, în special organizarea Adunării Generale a Judecătorilor care de altfel în condițiile actuale este periclitată nemotivat, la rîndul său Legea nr.154 din 5 iulie 2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor rămîne a fi neexecutată, etc.

Totodată, în contextul în care forțele politice guvernante lobează un nou cadru constituțional și normativ referitor la organizarea și funcționarea CSM-ului este evident motivul pentru care a fost susținută și agreată prolongarea neconstituțională a mandatului actualului CSM.

Or, în asemenea conjunctură politică se conturează subiectul independenței membrilor CSM. De altfel, independența judecătorească nu este incompatibilă cu patriotismul judiciar, pentru că modul în care judecătorii dau dovadă de patriotism este de un irevocabil și nediluat angajament față de preeminența dreptului, care implică soluționarea conflictelor în mod independent, fără teamă, onest, corect și în conformitate cu legea, și pe atîta de eficient și deschis pe cât le permit capacitățile și circumstanțele.

În sensul prezentei sesizări, reiterăm faptul că, Curtea Constituțională a relevat că scopul oricărei interpretări a normelor constituționale este de a asigura unitatea și înțelegerea corectă a conținutului și sensului lor autentic.

Interpretarea oficială este imperativă în cazurile în care incertitudinea normelor constituționale este determinată de o situație concretă și această incertitudine nu poate fi soluționată printr-o altă procedură jurisdicțională. Necesitatea interpretării trebuie să fie confirmată prin esența problemei de drept rezultată din caracterul neuniform al dispozițiilor constituționale.

V – CADRUL CONSTITUȚIONAL

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 6

Separarea și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 122

Componența

(1) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din judecători și profesori titulari aleși pentru o durată de 4 ani.

(2) Din Consiliul Superior al Magistraturii fac parte de drept: Președintele Curții Supreme de Justiție, ministrul justiției și Procurorul General.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Urmare celor expuse, în conformitate cu prevederile art.1 alin.(3), 31 ,35 și 48 din Constituția Republicii Moldova, art. art.4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. art. 4, 38, 39 din Codul Jurisdicției Constituționale

Solicit Înaltei Curți:

1. Admiterea spre examinare și declararea admisibilă a prezentei sesizări;
2. Interpretarea prevederilor articolului 122 din Constituție prin prisma chestiunii dacă poate fi prorogat de drept mandatul de 4 ani a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii în baza prevederilor unei legi organice cu caracter general.

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

VI - LISTA DOCUMENTELOR

VII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

 V. Bolea - Vasile Bolea